

Vammaispalvelulain (675/2023) mukaiset soveltamisohjeet 2026

Aluehallitus 19.01.2026

ÖVPH/7607/00.01.02.01/2025

Valmistelija Penttinen Erkki
Skarper Johanna
Kankaanpää Monika
Ståhl Susanne
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Liitteenä olevaan soveltamisohjeeseen on koottu vammaisten henkilöiden palveluja ja tukitoimia koskevan vammaispalvelulain (675/2023) mukaisten palvelujen ja tukitoimien myöntämistä koskevat periaatteet Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Ohjetta sovelletaan vammaisille henkilöille järjestettävissä erityispalveluissa (kohdat 2.1-2.13) sekä vammaisille henkilöille järjestettävissä harkinnanvaraisissa ja määrärahasidonnaisissa palveluissa ja tukitoimissa (kohdat 3.1. ja 3.2.). Lisäksi ohjeessa on kirjaus säännöksiin, jotka jäävä erityishuoltolakiin (säännökset itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta, erityishuollossa tapahtuvien rajoittamistoimenpiteiden käytöstä ja tahdosta riippumattoman erityishuollon järjestämisestä).

Vammaispalvelulain mukaisten palveluiden tavoitteena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä. Lain tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut (vammaispalvelulaki 1 §).

Vammaispalvelulain tavoitteena on säilyttää laki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina sekä turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palvelujen saatavuus. Asiakkaat ohjautuvat tarkoituksenmukaisesti eri lainsäädännön mukaisiin palveluihin palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Vammaispalvelulakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen vuoksi tarvitsevat välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Vammaispalvelulain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 pykälissä.

Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain (1326/2010), ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun ensisijaisen lain perusteella.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vain, jos ensisijaisessa lainsäädännössä tarkoitetut palvelut eivät ole sopivia tai riittäviä. Ensisijaisen lainsäädännön mukaan järjestettävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista voidaan periä maksu siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) säädetään. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista määrättävä maksu on jätettävä määräämättä tai perimättä tai sitä on alennettava, jos maksu estää vammaisen henkilön palveluiden yksilöllisen järjestämisen tai vaikeuttaa sitä olennaisesti. Tämä täydentää sitä, mitä asiakasmaksulaissa (11 §) jo säädetään maksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä.

Soveltamisohjetta on valmisteltu pitkässä prosessissa vuoden 2024 keväästä alkaen. Ohjeen laatimiseen on osallistettu eri vaiheissa valmistelutyötä vammaisia henkilöitä edustavia järjestöjä, hyvinvointialueen vammaisneuvoston edustajia ja sosiaalityön ja vammaispalvelujen henkilöstöä.

Maan hallitus on antanut eduskunnalle vuoden 2026 talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta. Mikäli eduskunnan hyväksymä vammaispalvelulain 2. pykälän muutos vaikuttaa liitteenä olevan soveltamisohjeen sisältöön, on ohjetta tältä osin tarkennettava.

Vammaisneuvosto on antanut lausunnon soveltamisohjeesta 10.12.2025

Sektorijohtaja työikäiset Penttinen Erkki
ehdottaa, että hallitus

- päättää hyväksyä liitteenä olevan Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaispalvelulain soveltamisohjeen, joka tulee voimaan 1.1.2026 alkaen.
- päättää, että liitteenä olevaan ohjeeseen voi viranhaltija tehdä pienet tekniset tarkistukset ja korjaukset mahdollisesti havaitun virheen poistamiseksi.

Päätös:

Jakelu